ଅଧ୍ୟାୟ I

ଉପକ୍ରମ

1 ଉପକ୍ରମ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ଓଡ଼ିଶାର ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ, ଖଣିଜ ସମ୍ପଦର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ସାଙ୍ଗଠନିକ ଗଠନ ଏବଂ ଖଣି ରାଜସ୍ୱର ଧାରା ସହିତ ଏକ ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମୀକ୍ଷାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ମାନଦଣ୍ଡ, ପରିସର ଏବଂ ପଦ୍ଧତିକୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

1.1 ଓଡ଼ିଶାର ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ

ଓଡ଼ିଶା ହେଉଛି ଏକ ଖଣିଜ ସମୃଦ୍ଧ ରାଜ୍ୟ ଯାହା ଦେଶର ଖଣିଜ ମାନଚିତ୍ରରେ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ଦଖଲ କରେ । ରାଜ୍ୟରେ ଲୁହାପଥର, କ୍ରୋମାଇଟ୍, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍, କୋଇଲା, ବକ୍ସାଇଟ୍, ଡୋଲମାଇଟ୍, ଚୂନ ପଥର, ଗ୍ରାଫାଇଟ୍ ନିକେଲ ଆଦି ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ସମୃଦ୍ଧ ତଥା ବିପୁଳ ଭଣ୍ଡାର ରହିଛି ଏବଂ ସାଜସଜ୍ଜା ପଥର, କ୍ୱାଟଜ୍, ଫାୟାରକ୍ଲେ, ସାଧାରଣ ମାଟି, ସିଲ୍ଟ, ରେହମାଟି, ସାଧାରଣ ବାଲି, ଇଟା-ମାଟି, ମୋରମ୍, ଲାଟେରାଇଟ୍ ସ୍ଲାବ, ସାଧାରଣ ବୋଲ୍ଡର, ଚିପ୍ସ, ବାଜ୍ରି ଏବଂ ପଥର ପରି ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ରହିଛି ।

ବୃହତ୍ ଏବଂ ଲଘୁ ଖଣିଜ ଖନନରୁ ପ୍ରାପ୍ତି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ରାଜ୍ୟର ଅଣ-ଟିକସ ରାଜସ୍ୱର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ[1] ଅଟେ । ଖଣିଜ ଆୟ ମୁଖ୍ୟତଃ ରୟାଲଟି, ଡେଡ୍ ରେଣ୍ଟ ଏବଂ ସର୍ଫେସ୍ ରେଣ୍ଟକୁ ନେଇ ଗଠିତ । ଖଣି ନିୟମାବଳୀ ଏବଂ ଖଣି ରାଜସ୍ୱର ଆକଳନ ଏବଂ ଖଣିଜ ଆୟ ସଂଗ୍ରହ, ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ (ଖଣି ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବିକାଶ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀ) ଅଧିନିୟମ, 1957 (ଏମ୍ଏମ୍ଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ) ଏବଂ ଏଥିରେ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ପରିଚାଳିତ । ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରିବାର ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ରହିଛି ।

ଓଡ଼ିଶାର ଖଣିଜ ମାନଚିତ୍ର

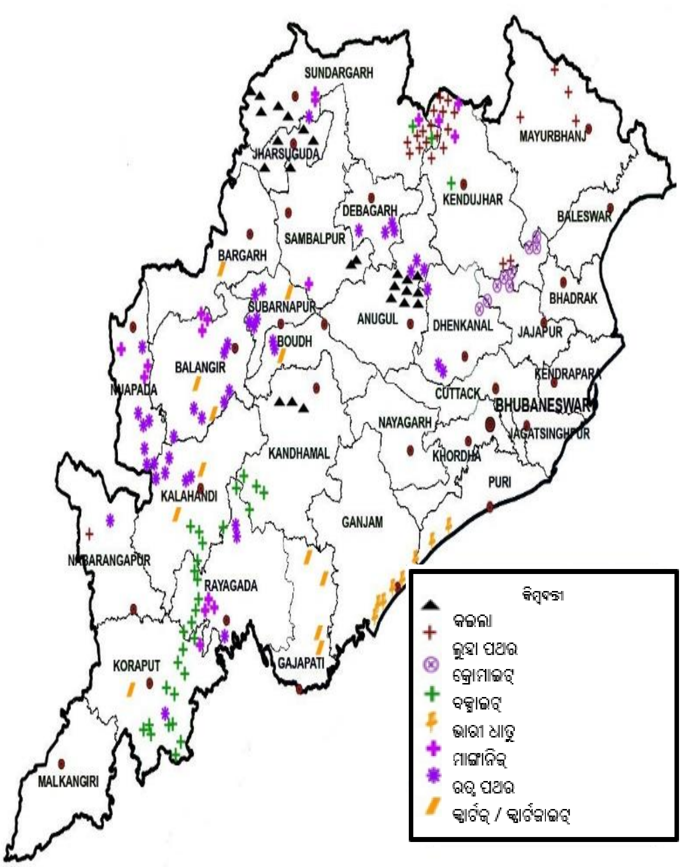

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଇସ୍ପାତ ଏବଂ ଖଣି (ଏସ୍ଆଣ୍ଡଏମ୍) ବିଭାଗ ଖଣିଜ ସମ୍ପଦର ଆବିଷ୍କାର, ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ତାହାରି ପ୍ରଶାସନ ପାଇଁ ଦାୟୀ ଅଟନ୍ତି । ଏହି ବିଭାଗ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆଇନ {ଯଥା- ଏମ୍ ଏମ୍ଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ,

[1] 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ରାଜ୍ୟ ରାଜସ୍ୱର 31.78 ପ୍ରତିଶତ ଖଣିଜ ରାଜସ୍ୱ ଥିଲା

1957, ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମ(ଏମ୍‌ସିଆର୍) 1960, ଖଣିଜ (ଆଣବିକ ଏବଂ ହାଇଡ୍ରୋ କାର୍ବନ ଶକ୍ତି ଖଣିଜ ବ୍ୟତୀତ) ରିହାତି ନିୟମ, 2016 ର ପରିଚାଳନା କରିବା ସହିତ ଲଘୁ ଖଣିଜ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲଘୁ ଖଣିଜ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ଲଘୁ ଖଣିଜ[2] ରିହାତି (ଓଏମ୍‌ଏମ୍‌ସି) ନିୟମ, 2004 ଏବଂ 2016}ର ମଧ୍ୟ ଏହି ବିଭାଗ, କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରେ । ଖଣି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକାଂଶ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, (ଯେପରି-ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ଏବଂ ଏହାର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ, ରୟାଲଟି ସଂଗ୍ରହ, ଆଇନଗତ ଖନନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା, ଇତ୍ୟାଦି) ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଇସ୍ପାତ୍ ଏବଂ ଖଣି ବିଭାଗ ଅଧୀନରେ ରହିଛି ଏବଂ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ । ହାଇଡ୍ରୋ କାର୍ବନ୍ / ଶକ୍ତି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଆଦିର ପଟ୍ଟା ଅନୁଦାନ ଏବଂ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ (ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର୍ ଆଇନର ପ୍ରଥମ ଅନୁସୂଚୀର ଭାଗ- ଏ ଅଧୀନରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୋଇଲା ଏବଂ ଲିଗ୍ନାଇଟ୍ ଭଳି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ), ଆଣବିକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (ୟୁରାନିୟମ, ଥୋରିୟମ୍, ଟାଇଟାନିୟମ ଆଦି ଥିବା ବିରଳ ମୃତ୍ତିକା ଭଳି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ) । ଉପରୋକ୍ତ ଅନୁସୂଚୀର ଭାଗ-ଖ ଅଧୀନରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ସହିତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯଥାକ୍ରମେ କୋଇଲା ବ୍ଲକ୍ ଆବଣ୍ଟନ ନିୟମ, 2017 ଏବଂ ଆଣବିକ ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମ, 2016 ଅଧୀନରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ ।

1.2 ସାଂଗଠନିକ ଗଠନ

ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଇସ୍ପାତ୍ ଏବଂ ଖଣି ବିଭାଗ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରହିଛି । ଇସ୍ପାତ୍ ଏବଂ ଖଣି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଖଣିଜ ଭଣ୍ଡାରର ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ସର୍ଭେ ଏବଂ ଆକଳନ କରିବା, ଖଣି ଏବଂ ଖଣି ଲିଜର ଶୋଷଣ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନ; ବେଆଇନ ଖନନ ଏବଂ ଖଣିଜ ପରିବହନର ପ୍ରତିରୋଧ; ଖଣି ରାଜସ୍ୱର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ସଂଗ୍ରହ; ପରିବେଶ ପ୍ରତି ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ଅଧ୍ୟୟନ ଆଦି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ରାଜ୍ୟକୁ 14 ଟି ଖଣି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ଯାହାର ନେତୃତ୍ୱ ଖଣି ବିଭାଗର ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କିମ୍ବା ଖଣି ଅଧିକାରୀମାନେ ନେଉଛନ୍ତି । ଖଣି ଏବଂ ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ପ୍ରଶାସନିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଖଣି କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଅଛି, ଯିଏ ଇସ୍ପାତ୍ ଏବଂ ଖଣି ବିଭାଗ ପ୍ରମୁଖ ସଚିବଙ୍କୁ ରିପୋର୍ଟ କରନ୍ତି । ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ସାଂଗଠନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି :

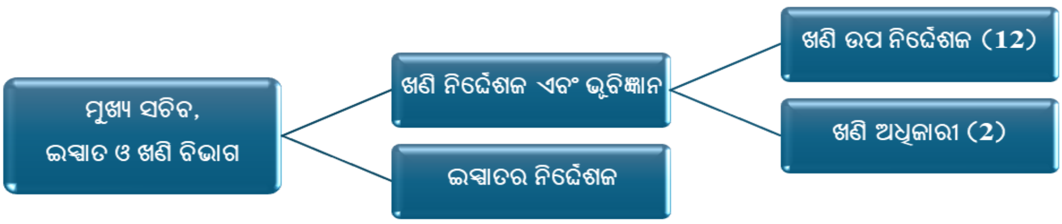

1.3 ଖଣି ରାଜସ୍ୱର ଧାରା

2015-23 ରେ ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖଣି ରାଜସ୍ୱରେ ଯେଉଁ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି, ତାହାର କାରଣ ନିମ୍ନ **ସାରଣୀ 1.1** ରେ ଦର୍ଶାଗଲା:

2 କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 1 (ii) ଅନୁସୂଚୀ-III, ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ରିହାତି ନିୟମ 2016 ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବ୍ୟତୀତ ସମସ୍ତ ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଯଥା-ସାଜସଜ୍ଜା ପଥର ଇତ୍ୟାଦିର ପରିଚାଳନା, ଇସ୍ପାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ ।

ସାରଣୀ 1.1: ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତିର ଧାରା

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି		ମୋଟ ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି	ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର ମୋଟ ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିଶତ
	ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ	ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ			
2015-16	5,337.32	461.64	5,798.96	68,941	8.41
2016-17	4,599.74	326.05	4,925.79	74,299	6.63
2017-18	5,760.71	370.28	6,130.99	85,204	7.20
2018-19	10,103.39	376.22	10,479.61	99,546	10.53
2019-20	10,664.78	355.24	11,020.02	1,01,568	10.85
2020-21	13,308.39	482.93	13,791.32	1,04,387	13.21
2021-22	48,045.36	596.39	48,641.75	1,53,059	31.78
2022-23	37,568.55	506.49	38,075.04	1,50,462	25.31

ଉତ୍ସ: ବିଭାଗ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ରିପୋର୍ଟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସୂଚନା

ବର୍ଷ 2021-22 ରେ ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖଣି ରାଜସ୍ୱରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି: (i) ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ପରିମାଣ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2020-21 ରେ 32.04 କୋଟି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ରୁ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2021-22 ରେ 35.89 କୋଟି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍‌କୁ ବୃଦ୍ଧି *(12.01 ପ୍ରତିଶତ)* ଏବଂ (ii) ରୟାଲଟି ଦେୟ ବ୍ୟତୀତ ଖଣି ରାଜସ୍ୱର ଆଦାୟ ଏହି ଆକାରରେ-(କ) 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ନିଲାମ ହୋଇଥିବା ଖଣି ପାଇଁ ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି (ପ୍ରିମିୟମ) ଏବଂ (ଖ) 28 ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିବା ଅଣ-ନିଲାମ ଖଣି[3] ପାଇଁ ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି ଆକାରରେ ବକେୟା ରୟାଲିଟି ଆଦାୟ । ଯାହାହେଉ, 2022-23 ରେ ଖଣି ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିରେ ହ୍ରାସ ଘଟିଥିଲା ।

ଖଣି ରାଜସ୍ୱର ଆକଳନ ଏବଂ ସଂଗ୍ରହ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ଖଣି ରାଜସ୍ୱର ଆକଳନ ଏବଂ ସଂଗ୍ରହ ପ ।ଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ତଥ୍ୟ/ ଫର୍ଦ୍ଦ ଚିତ୍ରରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ରେଖାଚିତ୍ର 1.1: ଖଣି ରାଜସ୍ୱର ଆକଳନ ଏବଂ ସଂଗ୍ରହ ପ୍ରଣାଳୀ ଦର୍ଶାଉଥିବା ପ୍ରବାହ ରେଖାଚିତ୍ର

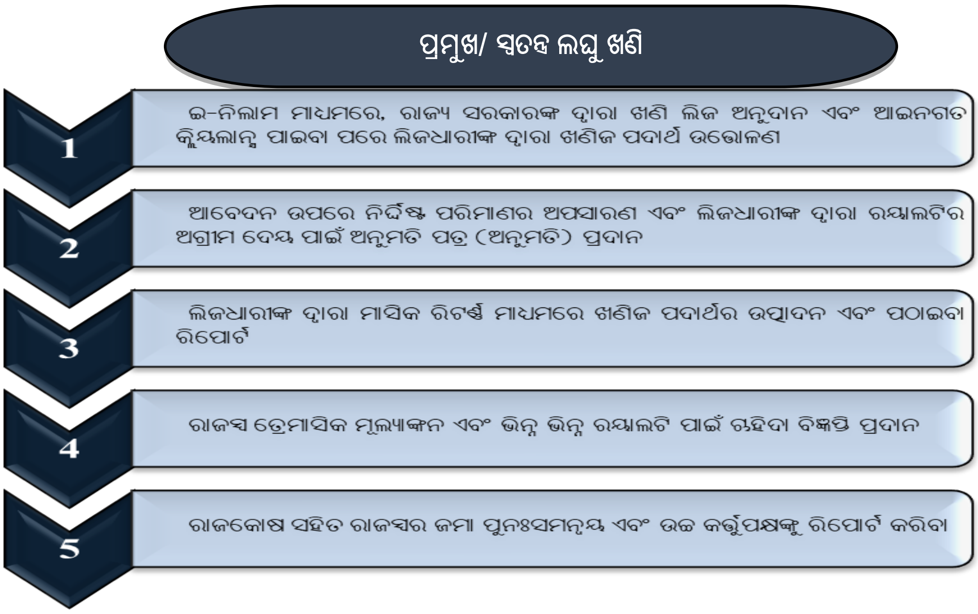

ଉତ୍ସ: ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ଓଏମ୍‌ଏମ୍‌ସି ନିୟମଗୁଡ଼ିକର

[3] ଖଣି ଓ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (ବିକାଶ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ, 2015 ସଂଶୋଧନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇଥିବା ଖଣି ଏବଂ ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଆଧାରରେ ଅବଧି ସମୟ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଥିବା ଖଣି ସମୂହ ।

1.4 ଅଡିଟ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ନିମ୍ନଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକ ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ସମ୍ପାଦନ ସମୀକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା:

i. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ତୋଳନ ପାଇଁ ଅନୁଦାନ ଏବଂ ଖଣି ଲିଜ୍ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ/ ଅନୁମତି/ ଲାଇସେନ୍ସର ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଆଇନ୍, ନିୟମ ଏବଂ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଥିଲା

ii. ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣିଜ ପ୍ରେଷଣ ଏବଂ ବିକ୍ରିର ରିପୋର୍ଟିଂ, ସମ୍ପୃକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଠିକତା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା

iii. ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ବୈଧାନିକ ଅନୁପାଳନ ଏବଂ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାଇ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରାଯାଉଥିଲା

iv. ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଆଇନ ଏବଂ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଖଣି ରାଜସ୍ୱର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ

v. ବେଆଇନ୍ ଖନନ ଏବଂ ଖଣି ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷୟ ରୋକିବା ପାଇଁ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ତଦାରଖ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା ।

1.5 ଅଡିଟ୍ ମାନଦଣ୍ଡ

ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମାନଦଣ୍ଡରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କରାଯାଇଥିଲା:

ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିସୂଚିତ ଆଇନ୍ ଏବଂ ନିୟମ:

- ଖଣି ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (ବିକାଶ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ, 1957
- ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ରିହାତି ନିୟମ, 1960
- ଖଣି ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (ବିକାଶ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ସଂଶୋଧିତ ଆଇନ୍, 2015
- ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ନିଲାମ ନିୟମ, 2015
- ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ପ୍ରମାଣ) ନିୟମ, 2015
- ଖଣିଜ (ଆଣବିକ ଏବଂ ହାଇଡ୍ରୋ କାର୍ବନ ଶକ୍ତି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବ୍ୟତୀତ) ରିହାତି ନିୟମ, 2016
- ଖଣିଜ ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ବିକାଶ ନିୟମ, 1988 ଏବଂ 2017
- ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଧିନିୟମ, 1980
- ପରିବେଶ (ସୁରକ୍ଷା) ଆଇନ୍, 1986
- ଗ୍ରାନାଇଟ୍ ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ବିକାଶ ନିୟମ, 1999
- କୋଇଲା ବହନକାରୀ କ୍ଷେତ୍ର (ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବିକାଶ) ଅଧିନିୟମ, 1957
- ଜାତୀୟ ଖଣିଜ ଅନ୍ୱେଷଣ ଟ୍ରଷ୍ଟ ନିୟମ, 2015
- କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ପରିପତ୍ର ଏବଂ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବିଜ୍ଞପ୍ତି

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିସୂଚିତ ଆଇନ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀ:

- ଓଡ଼ିଶା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (ଚୋରି ନିବାରଣ, ଚୋରାଚାଲାଣ ଏବଂ ବେଆଇନ୍ ଖନନ ଏବଂ ଦଖଲ, ଷ୍ଟୋରେଜ୍, ବାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ପରିବହନ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ନିୟମ, 2007
- ଓଡିଶା ଜିଲ୍ଲା ଖଣିଜ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ପାଣ୍ଠି
- ଓଡ଼ିଶା ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ରିହାତି ନିୟମ, 2004 ଏବଂ 2016 ।
- ଓଡ଼ିଶା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲଘୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ନିଲାମ ନିୟମ, 2019
- ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ପରିପତ୍ର ଏବଂ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ।

1.6 ପରିସର ଏବଂ ପଦ୍ଧତି

ଅଗଷ୍ଟ ରୁ ଡିସେମ୍ବର 2021 ଏବଂ ଅଗଷ୍ଟ ରୁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022 ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତାର ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ସମୀକ୍ଷାରେ 2015-22 ଅବଧିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ କିମ୍ବା ଆବଶ୍ୟକ ସେଠାରେ ପୂର୍ବ/ ଅତୀତ ଅବଧିର ବ୍ୟାପ୍ତ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଥିଲା ।

ଇସ୍ପାତ୍ ଓ ଖଣି (ଏସ୍ଆଣ୍ଡଏମ୍) ବିଭାଗ ତଥା ଖଣି ଏବଂ ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ 14 ଟି ଖଣି ସର୍କଲ ମଧ୍ୟରୁ ପାଞ୍ଚଟି[4] ସର୍କଲରେ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଖଣି ସର୍କଲ ମାନଙ୍କର ପ୍ରମୁଖ ରାଜସ୍ୱ ସଂଗ୍ରହକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ, ସ୍ତରୀକୃତ ରାଣ୍ଡମ୍ ସାମ୍ପଲିଂ ବ୍ୟବହାର କରି ଖଣି ସର୍କଲ ଚୟନ କରାଯାଇଥିଲା । ସମୀକ୍ଷାରେ ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଇଥିବା ପଦ୍ଧତି ହେଲା-ଖଣି ଓ ଭୂବିଜ୍ଞାନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଏବଂ ମଣ୍ଡଳ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଭୌତିକ ଏବଂ କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକୃତ ରେକର୍ଡର ଯାଞ୍ଚ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଚେକ୍ ଗେଟ୍ ଗୁଡ଼ିକର ଭୌତିକ ଯାଞ୍ଚ ।

ଇସ୍ପାତ୍ ଏବଂ ଖଣି ବିଭାଗ ଏବଂ ଆର୍ଆଣ୍ଡଡିଏମ୍ ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ 12 ଅପ୍ରେଲ 2021 ରେ ଏକ ପ୍ରବେଶ ସମ୍ମିଳନୀ (ଭର୍ଚୁଆଲ୍ ମୋଡ୍) ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ସମୀକ୍ଷାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ମାନଦଣ୍ଡ, ପରିସର ଏବଂ ପଦ୍ଧତି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ସମୀକ୍ଷାର ଫଳାଫଳ ଉପରେ 28 ଜୁନ୍ 2023 ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପ୍ରସ୍ଥାନ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସରକାରଙ୍କ ଉପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ରିପୋର୍ଟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

1.7 ଏକୀକୃତ ଖଣି ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ପରିଚାଳନା ପଦ୍ଧତି (ଆଇ3ଏମ୍ଏସ୍)

ସମସ୍ତ ଖଣି ପଟ୍ଟାଧାରୀ ଏବଂ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଓ କାରବାରକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର 2010 ମସିହାରେ ଏକୀକୃତ ଖଣି ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ପରିଚାଳନା ପଦ୍ଧତି (ଆଇ3ଏମ୍ଏସ୍), ନାମକ ଏକ କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକୃତ ସିଷ୍ଟମ ଡିଜାଇନ୍ ଏବଂ ବିକଶିତ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ସଫ୍ଟୱେର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିଭିନ୍ନ ମଡ୍ୟୁଲ ରହିଛି ଯାହା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଥାଏ, ଯେପରିକି: (i) କ୍ଲିଅରାନ୍ସ-ଲିଜ୍ ଏବଂ ଲିଜ୍ଧାରୀଙ୍କ ସଂହିତାକରଣ, ବୈଧାନିକ କ୍ଲିଅରାନ୍ସ ଏବଂ ପରିବହନକାରୀଙ୍କ ପଞ୍ଜୀକରଣ (ii) ଉତ୍ପାଦନ-କ୍ଲିଅରାନ୍ସର ଯାଞ୍ଚ, ବୈଧତା ଏବଂ କ୍ଲିଅରାନ୍ସ ସୀମା, ଲିଜ୍ଧାରୀ/ ଲାଇସେନ୍ସଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣ, ଦୈନିକ ଉତ୍ପାଦନର ଅପ୍ଡେଟ୍, ରୟାଲଟି ଏବଂ ଚାହିଦା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଗଣନା ଏବଂ ଇ-ଟ୍ରାଞ୍ଜିଟ୍ ଅନୁମତି ଗୁଡ଼ିକର ସୃଷ୍ଟି (iii) ପ୍ରେରଣ- ପଦ୍ଧତିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଇ-ଟ୍ରାନ୍ଜିଟ୍ ପାସର ତାରିଖ/ ଟାଇମ୍ ଷ୍ଟାମ୍ପ ସହିତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବାର-କୋଡ ଏବଂ ଅନୁମୋଦିତ ପରିମାଣ ପାଇଁ ପ୍ରେଷଣର ସ୍ୱୟଂ-ଯାଞ୍ଚ (iv) ଯାଞ୍ଚ-ଚେକ୍ ଗେଟରେ ବାର-କୋଡ ସ୍କାନର୍, ରାସ୍ତାରେ ମୋବାଇଲ୍ ଆପ୍ଲିକେସନ୍ ଏବଂ ଯାନ ଟ୍ରାକିଂ ସିଷ୍ଟମ ମାଧ୍ୟମରେ ଯାଞ୍ଚ କରିବା (v) ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି-ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ପ୍ରେରଣର ରିଅଲ ଟାଇମ୍ ରିପୋର୍ଟିଂ, ଖନନ ଏବଂ ଷ୍ଟକ୍ ରିପୋର୍ଟ ଏବଂ ରୟାଲିଟି ଏବଂ ତାହାରି ସଂଗ୍ରହ ଉପରେ ରିପୋର୍ଟ (vi) ସଂହତି କରଣ-ବାହକମାନଙ୍କ ବୈଧତା ପ୍ରମାଣୀକରଣ ପାଇଁ ଓଜନ-ସେତୁ ଏବଂ ଆରଟିଓ ସଂହତି କରଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ।

ଖଣି କ୍ଷେତ୍ରର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଅଧିକ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ଦିଗରେ ଆଇ3ଏମ୍ଏସ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ । ତଥାପି, ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ସତ୍ତ୍ୱେ ଗୁରୁତର ତ୍ରୁଟି ରହିଥିଲା, ଯାହା ରିପୋର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ଯାହା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସମାଧାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଫଳତଃ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଥିବା ବିପୁଳ ପରିମାଣର ସୂଚନାର ସଦ୍ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ । ତେଣୁ, ବିଭାଗ ମଧ୍ୟରେ ନିରୀକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ଆଇ3ଏମ୍ଏସ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଧିକ ପ୍ରଭାବୀ ଢଙ୍ଗରେ ଉପଯୋଗ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

1.8 ସ୍ୱୀକୃତି

---

[4] ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଯୋଡ଼ା; ଯାଜପୁର ରୋଡ୍; ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, କୋଇରା; ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ତାଳଚେର; ଏବଂ ଏମ୍ଓ, ବ୍ରହ୍ମପୁର

ଏହି ସମ୍ପାଦନ ସମୀକ୍ଷା ପରିଚାଳନାରେ ଅଡିଟ୍‌କୁ ଆବଶ୍ୟକ ସୂଚନା ଏବଂ ରେକର୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଇସ୍ପାତ ଏବଂ ଖଣି ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ସହଯୋଗକୁ ଅଡିଟ୍ ସ୍ୱୀକାର କରେ ।

1.9 ଏହି ରିପୋର୍ଟର ଅଡିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣରେ ଜଡ଼ିତ ଅର୍ଥ ରାଶି

ପ୍ରମୁଖ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଆକଳନ ଏବଂ ଖଣିଜ ପ୍ରାପ୍ତି ସଂଗ୍ରହରେ ପଦ୍ଧତି ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମୀକ୍ଷା ଫଳାଫଳ ଏହି ରିପୋର୍ଟରେ ସଂକଳନ କରାଯାଇଅଛି । ଏହି ରିପୋର୍ଟରେ ଅଡିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣରେ ଜଡ଼ିତ ଅର୍ଥ ରାଶି ହେଉଛି 22,392.51 କୋଟି ଟଙ୍କା ଯାହା ନିମ୍ନ ସାରଣୀ 1.2 ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 1.2: ରିପୋର୍ଟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଅନୁସାରେ ଅର୍ଥ ରାଶି

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

ଅନୁଚ୍ଛେଦ ସଂଖ୍ୟା	ପରିଶିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟା	ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିଷୟ	କଭରେଜ୍ ଅବଧି	ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟ
3.2.1	*VII*	ଉତ୍ପାଦିତ ଲୁହାପଥର ଗ୍ରେଡର ରିପୋର୍ଟ (ନିମ୍ନ-ଗ୍ରେଡ୍ ଲୁହାପଥର ରିପୋର୍ଟ)	2020-22	4,162.77
3.2.2	*VIII*	ଲୁହାପଥର ଫାଇନାନ୍ସକୁ ସ୍କ୍ରିନିଡ୍ ଫାଇନାନ୍ସ ପରି ରିପୋର୍ଟ କରିବା	2015-22	10,294.24
3.5.1	*X*	ଉପ ଗ୍ରେଡ୍ ଲୁହାପଥର ଅଣ ଉପଯୋଗ	2014-22	1,183.02
3.5.3	*XI*	ଲାଭଦାୟକ ଏବଂ ଉପ-ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମାଇଟ୍‌ର ଅଣ ଉପଯୋଗ	2015-22	51.71
4.2	*XII*	ବିଳମ୍ବରେ ଦେୟ ରୟାଲଟି ଉପର ସୁଧ ଅନାଦାୟ	2015-22	28.66
4.3	*XIII*	ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରିପୋର୍ଟ ହୋଇଥିବା ବିକ୍ରୟ କାରବାରର ଯାଞ୍ଚ ନହେବା ହେତୁ ରୟାଲଟିର ସ୍ୱଚ୍ଛ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ	2015-22	1,195.47
4.4	*XIV*	ଜବତ ହୋଇଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ବିସର୍ଜନ ନ ହେବା ହେତୁ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିରେ ଅପରୋଧ	2015-22	6.35
5.2.1	--	ପରିବେଶ କ୍ଲିଅରାନ୍ସରେ ଅନୁମୋଦିତ ପରିମାଣ ଠାରୁ ଅଧିକ କୋଇଲା ଉତ୍ପାଦନ	2017-18	88.60
5.2.2	*XV*	ପରିବେଶ କ୍ଲିୟରାନ୍ସରେ ଅନୁମୋଦିତ ପରିମାଣ ଠାରୁ ଅଧିକ ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ (i) ରୋଏଡା-II	2019-20	52.04
		(ii) ଠାକୁରାଣୀ ବ୍ଲକ୍-ଖ	2019-21	1,558.41
5.2.3	*XVI*	ଖଣି ଯୋଜନାରେ ଅନୁମୋଦିତ ପରିମାଣ ଠାରୁ ଅଧିକ ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ	2015-21	3,618.50
5.2.4	*XVII*	ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ମଞ୍ଜୁରୀ ବିନା କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ	2019-22	150.10
5.2.5	--	ଲିଜର ଅନଧିକୃତ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଉପରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ	2016-20	2.64
		ମୋଟ		**22,392.51**